

Asia: VN/16121/2020

Valtakunnallinen jätesuunnitelma vuoteen 2027 - kierrätyksestä kiertotalouteen

Visio (luku 2)

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

KIVO pitää hyvänä, että visioon on lisätty tiedollinen näkökulma. Ilman luotettavaa, kattavaa ja avointa tietoa jätteistä ja jätehuollosta toimialan kehittyminen tulee jatkossakin olemaan hitaampaa kuin mikä olisi mahdollista. Jätetiedon puutteet on usein yleisesti tunnistettu erääksi keskeiseksi toimialan haasteeksi.

Mielestämme on tärkeää, että visiossa tunnustetaan muutoksen kytkeytyminen jätehuollon lisäksi myös tuotantoon ja kulutukseen liittyviin toimenpiteisiin ja muutoksen edellyttämä pitkäjänteisyys. Lainsäädäntöä on tärkeää kehittää tavoitteellisesti ja pitkäjänteisesti, sillä tähän asti yhdyskuntajätehuollon merkittävänä ongelmana on ollut säädösympäristön tempoilevuus ja vastuiden sirpaloituminen. Samoin jätehuollon kehittämisen edellyttämien investointien ja toimintamallien täysimittainen suunnittelu, kehittäminen ja toteuttaminen on väistämättä hidasta. Esimerkiksi uuden kierrätyslaitoksen matka strategisesta päätöksestä voimassa olevaan ympäristölupa- ja investointipäätökseen ja edelleen toimivaan laitokseen tyypillisesti kestää monia vuosia.

Keräysjärjestelmät, laitospasiteettitarve ja sijoittumisperusteet (luku 3)

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

Suunnitelmassa todetaan asiaankuuluvasti, että yhdyskuntajätteen kierrätystavoitteen saavuttamiseen on mekaanis-biologisista laitoksista vain vähän tukea, sillä käsittelylaitoksessa erikseen lajiteltua biojätettä ei lasketa yhdyskuntajätteen kierrätykseen perustuen EUn laskentasäännöksiin.

Kaatopaikkojen rooli yhdyskuntajätehuollossa on merkittävästi pienentynyt jo pitkää aikaa. Jätesuunnitelmassa tulisi kuitenkin mielestämme selkeämmin tunnistaa kaatopaikkojen merkitys

kierrätys- ja hyödyntämiskelvottomien elinkeinoelämän ja jätteenkäsittelyn jätevirtojen kiertotalouden mukaisena käsittelyratkaisuna. Kansallisesti tulisi selkeästi määritellä ne jätevirrat, joiden prosessointi kierrätysmateriaaleiksi ei ole teknisesti, taloudellisesti tai ympäristövaikutusten kannalta järkevää. Kaatopaikkasijoittaminen tulisi tulevaisuudessa olla myös selkeämmin mahdollistettu yhteiskunnan häiriötilanteissa, esimerkiksi erilaiset tulipalo- ja onnettomuustilanteet, muodostuneiden poikkeuksellista jätevirtojen käsittelemiseksi, mikäli näiden jätevirtojen kierrätys- ja hyödyntäminen ei esimerkiksi tilanteen poikkeuksellisuudesta johtuen ole mahdollista. Kiertotalous edellyttää, että tuotekierroista voidaan turvallisesti poistaa ne aineet, joiden ei ole toivottamaa päätyä uusien tuotteiden mukana uudestaan markkinoille.

Tavoitteet ja toimenpiteet (luku 5)

1. Tiedon oikeellisuus ja digitaalisuus

1.1 Kehitetään jäte- ja tuotetietojärjestelmää tiedon hyödynnettävyyden, seurannan ja järjestelmän käytettävyyden parantamiseksi

KIVO kannattaa toimenpidettä. Toteamme kuitenkin, että uusia tietojärjestelmiä käyttöönotettaessa tulee ennakolta varmistaa niiden toimivuus, ja toiminnanharjoittajille tulee varata riittävästä aikaa omien tietojärjestelmiensä ja niiden rajapintaratkaisujen kehittämiseen.

1.2. Otetaan käyttöön rekisteri siirtoasiakirjatiedoille

Toimiessaan hyvin uusi rekisteri saattaa parantaa jätteiden seuranta- ja valvontamahdollisuuksia.

Kunnan jätehuoltoviranomaisten kannalta rekisterin hyödynnettävyyttä saostus- ja umpisäiliölietteiden seurannan osalta tulisi mielestämme edelleen kehittää siten, että rekisterin perusteella selviäsi, onko kuljetuksessa ollut kyse saostus- vai umpisäiliölietteistä. Muutoin rekisterin hyödynnettävyys saattaa jäädä heikohkoksi ja johtaa jätteenkuljetusrekisterin kanssa päällekkäiseen ja ristikkäiseen tiedontuottoon.

Mielestämme rekisteriä tulisi kehittää siten, että yksittäisen kuorman rekisteröinnin lisäksi olisi mahdollista seurata jätevirtaa eri toimintavaiheiden ylitse, eli luoda linkki jäte-erään sen käsittely- ja varastointiketjun eri vaiheissa aina keräyksestä lopulliseen käsittelyyn saakka.

1.3 Kehitetään Materiaalitoria ja lisätään sen käyttöä

KIVO suhtautuu Materiaalitorin kehittämiseen varauksellisesti. Käsittääksemme Materiaalitoria ovat tähän mennessä käyttäneet pääsääntöisesti vain sellaiset toimijat, jotka tarvitsevat kunnan jätelaitoksen TSV-palveluita, eli käytännössä ne toimijat, joiden on pakko käyttää Materiaalitoria palvelua saadakseen. Haluamme esittää kysymyksen siitä, onko markkinoilla olemassa todellista kysyntää uudelle materiaalivaihdannan alustalle, jota täyttämään tarvitaan nimenomaan Materiaalitorin kehittämistä.

Mielestämme olisi syytä harkita Materiaalitorin käyttövelvoitteesta luopumista ja palvelun kehittämistä vapaaehtoisuuden suuntaan. Kunnan TSV-palveluiden käyttäjäksi päädytään joka tapauksessa vain silloin, kun markkinoilla on palveluntarjonnan puute; tämän osoittamiseen ei tarvita keinotekoisia ja hallinnollisesti raskasta Materiaalitori-menettelyä, koska palvelutarjontaa koskevan harkinnan tekee joka tapauksessa jätteenhaltija itse. Julkisten hankintayksiköiden aidot mahdollisuudet käyttää Materiaalitoria TSV-palveluiden hankkimiseksi eivät myös ole yksiselitteiset johtuen hankintalainsäädännön ja Materiaalitoria koskevien säännösten tulkinnanvaraisuuksista ja jopa ristiriitaisuudesta. Katsomme, että tulisi kriittisesti arvioida, onko Materiaalitori vastannut sille asetettuun tehtävään eli TSV-palvelutarpeen läpinäkyvyyden lisäämiseen ja kuinka moni palveluun ohjautuneista pyynnöistä on siirtynyt markkina-tarjonnan piiriin.

Mielestämme on lisäksi tärkeää, että tilastoinnin tapahtuu virallisen jäteseurannan ja raportoinnin kautta, eikä Materiaalitorilla ilmoitettuja jätevirtoja tule käyttää tässä tarkoituksessa.

1.4 Toteutetaan jäte- ja tuotetietopalvelu

KIVO kannattaa jäte- ja tuotetietopalvelun käyttöönottoa. Jäte- ja tuotetietopalvelun olisi tärkeää tarjota kuntien jätelaitoksille avoimesti hyödynnettäväksi esimerkiksi tuottajavastuujärjestelmiin liittyvää jätetietoa. Jätehuollon kehittäminen, esimerkiksi alueellisen yhdyskuntajätteen kierrätysasteen laskenta ja jätehuollon päästölaskenta edellyttäisi alueellista/kunkahtaista tietoa kerätyistä tuottajavastuujätevirroista (määrä ja laatu).

1.5 Kehitetään valtakunnallinen ominaisjättemäärien vertailupalvelu

Hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnan ominaisjättemäärien vertailupalvelun luominen on mielestämme tärkeää. Palvelun luomisen lisäksi tärkeää on miettiä se, miten varmistetaan tietojen raportoinnin kattavuus ja luotettavuus. Lisäksi vertailutietojen tulee olla avoimesti saatavilla esimerkiksi kuntien jätelaitoksille jätehuollon kehittämistä varten esimerkiksi alueelliseen yhdyskuntajätteen kierrätysaste- ja päästölaskentaan.

1.6 Edistetään yhdyskuntajätteen koostumustutkimusten tekemistä kaikilla sektoreilla

Valtakunnallisen koostumustietopankin rakentaminen on mielestämme tärkeää. Koostumustietopankin pitää kuitenkin kattaa hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnan koostumustiedon lisäksi myös kotitalouksien jätevirtojen koostumustiedot. Tietopankin rakentamisen lisäksi myös tietopankin ylläpidon resurssointi tulee varmistaa. Tietojen tallentaminen ja valtakunnallisen koostumustiedon tuottaminen edellyttää riittävää pysyvää resurssointia. Tietopankin ylläpitäjän pitää vertailukelpoisen tiedon tuottamisen varmistamiseksi lisäksi ylläpitää koostumustutkimusten suorittamisohjeita ja opastaa tutkimuksia suorittavia tahoja. Palvelun luomisen lisäksi tärkeää on miettiä se, miten varmistetaan tehtävien tutkimusten kattavuus ja tuotettavien koostumustietojen luotettavuus ja edustavuus.

Kunnan hallinto- ja palvelutoiminnan osalta vastuutahona voisi olla myös kuntien jätelaitokset, koska kunnat todennäköisesti tutkivat jätteiden koostumusta yhteistyössä jätelaitoksensa kanssa.

1.7 Määritetään kosteus- ja epäpuhtauskertoimet sekalaiselle yhdyskuntajätteelle

KIVO pitää jätevirtojen kosteus- ja epäpuhtauskertoimien luomista tärkeänä. Sekalaisen yhdyskuntajätteen lisäksi vastaavat kertoimet pitää selvittää myös erilliskerätyjen hyötyjätteiden osalta. Tällöin on mahdollista muodostaa kokonaiskuva syntypaikkalajittelulla ja erilliskeräyksellä talteen otetuista ja sekalaisen yhdyskuntajätteen joukkoon päätyneistä hyötyjätteistä.

1.8 Vahvistetaan yhdyskuntajätteen erilliskeräysvelvoitteiden ja jäteraportoinnin valvontaa

KIVO kannattaa toimenpidettä, mutta huomauttaa, että toimenpiteen otsikointi ei vastaa sen kuvausta. Ilmeisesti toimenpiteen tarkoituksena on valvonnan tukeminen. Huomautamme, että lisävalvontatoimia tarvittaneen erilliskeräysvelvoitteiden noudattamisen valvontaan erityisesti elinkeinoelämän toimijoiden osalta.

1.9 Otetaan käyttöön uusi kansallinen jäteluokitus

KIVO näkee tärkeäksi kehittää jäteluokitusta jätehuollon seurantaan, tilastointia ja kehittämistä paremmin palvelevaksi. Kehittämässä tulee varmistaa, ettei toiminnanharjoittajille luoda päällekkäisiä luokituksia ja että luokitus on helppokäyttöinen ja ymmärrettävä. Haluamme muistuttaa, että YLVA-järjestelmässä edelleenkin kehitettävää – uudet asiat pitää valmistella, niin että järjestelmä toimii, kun se otetaan käyttöön.

1.10 Toteutetaan kokeiluhankkeita alueellisen ja aiempaa tarkemman jätetiedon keräämiseksi

KIVO kannattaa alueellisen jätetiedon kokeiluhankkeita. Kyseessä on kuitenkin suuritoiminen analyysityö, jonka riittävä resurssointi tulee turvata. Lisäksi mielestämme olisi syytä harkita pysyviä toimenpiteitä, ei pelkästään kokeiluhankkeita.

Vastuutahoksi on jo mainittujen lisäksi lisättävä tuottajayhteisöt, koska merkittävä osa hyötyjätteistä ja koko yhdyskuntajätteestä kuuluu jätelain mukaisesti tuottajavastuulle, ja kunnalliset jätelaitokset ja yksityiset jätehuoltoyritykset, koska alueellinen tarkastelu edellyttää kaikkien vastuutoimijoiden jätevirtojen määrittelyä ja kuvausta.

2. Jätteen synnyn ehkäisyn yleiset toimenpiteet

2.5 Tuetaan Kestävä koulu - Hållbar skola – ohjelman käynnistämistä ja levittämistä

KIVO näkee ohjelman tärkeäksi. Toteutuessaan se vaikuttaisi valtakunnallisesti eri kouluasteiden opetussisältöihin, varhaiskasvatuksen ja koulujen arkea tukeviin käytäntöihin ja rakenteisiin sekä

tiivistäisi alueellisesti koulujen ja oppilaitosten sekä eri ympäristökasvatustoimijoiden – jätelaitokset mukaan lukien – yhteistyötä. Esimerkiksi lajitteluneuvonta tulisi mukaan ohjelmassa eri tavoin eri ikäryhmien opetukseen kaikkialla Suomessa.

2.6 Parannetaan Suomi.fi –palvelun informaatiota yrityksille suunnatun jätteen synnyn ehkäisyn, erilliskeräyksen sekä jätehuollon neuvonnassa

KIVO huomauttaa, että Suomi.fi-palvelu ei välttämättä ole tehokkain viestintäkanava jätteiden synnyn ehkäisyn, erilliskeräyksen ja jätehuollon yleisessä neuvonnassa. Ehdotamme, että toimenpiteisiin lisättäisiin laajemmin sen selvittäminen, mikä kanava olisi tehokkain yritysten lajitteluneuvonnan toteuttamisessa. Mielestämme tämän tulisi sisältää myös neuvonnan rahoituksen järjestämisen, jonka tulisi noudattaa samaa periaatetta kuin asukkaiden jäteneuvonta, joka rahoitetaan kotitalouksien maksamilla jätemaksuilla.

2.8 Selvitetään kiertotalouden asettamat vaatimukset kaavoituksessa ja laaditaan ohjeistus kaavoittajille

KIVO kannattaa toimenpidettä. Toimenpiteen otsikointi ja sisältökuvaus ovat näkemyksemme mukaan osin ristiriidassa. Toimenpiteitä tarvitaan sekä laajojen kiertotalouskeskusten, kierrätyslaitosten tai muiden vastaavien laajojen hankkeiden sisällyttämiseksi maakuntakaavoihin. Lisäksi erilliskeräyksen laajeneminen usein edellyttää aiempaa enemmän tilaa jätteenkeräysvälineiden sijoittamiselle kiinteistöillä, mikä tulisi huomioida jo asemakaavoituksessa. Vastaavasti myös korttelikeräyksen ja muun lähikeräyksen laajeneminen edellyttää jo kaavoituksessa tilavarauksia. Toimenpiteen osalta olisi tärkeää lisätä näkymään, että kaavan valmisteluvaiheessa on kuultava muun muassa kunnan jätelaitosta, jotta jätteenkeräyksen kehittyvät ratkaisut osataan asianmukaisesti huomioida.

2.9 Arvioidaan jäteveron muutos ja linjataan jätteenpolttoveron tarve

Jätevero koskee kaatopaikoille sijoitettua jätettä. Jäteveron ohjausvaikutus ei enää ole merkittävä, koska kaatopaikkasijoittaminen on merkittävästi pienentynyt. Jätevero tulisi mielestämme kohdistaa niihin jätevirtoihin, joihin se on kiertotalouden näkökulmasta perusteltua, eli jätevirtoihin, joissa on uskottavasti kierrätys- tai hyödyntämispotentiaalia. Haastavien jätevirtojen kierrätys- ja hyödyntämispotentiaalia olisi puolestaan huomattavasti tarkoituksenmukaisempaa kehittää kannustamalla uusiin kierrätys- ja hyödyntämisnovaatioihin ja investointeihin. Kansallisesti tulisi selkeästi määritellä ne jätevirrat, joiden prosessointi kierrätysmateriaaleiksi tai hyödyntäminen energiana ei ole teknisesti ja taloudellisesti järkevää. Tätä jätevirtalistaa olisi toki myös tarpeen päivittää kierrätyksen mahdollisuuksien kehittyessä.

KIVO katsoo, ettei jätteenpolttoveron tarpeen linjaamista tulisi sisältyä valtakunnalliseen jätesuunnitelmaan tässä muodossa lainkaan. Jätteiden energiahyödyntämisen kasvihuonekaasupäästöjä aiotaan vähentää green deal -sopimusmenettelyn keinoin. KIVO ehdottaakin kohdan otsikkoa muutettavaksi seuraavaksi: Arvioidaan jäteveron muutostarve ja vähennetään jätteiden energiahyödyntämisestä aiheutuvia päästöjä/haittavaikutuksia.

2.14 Kehitetään End of Waste – menettelyjä

KIVO kannattaa toimenpidettä. EoW-menettelyä tulee sujuvoittaa, koska nykyisin prosessi voi kestää vuosikausia. Mielestämme uusiomateriaalien käytön lisäämiseksi merkittävimpien hyödynnettävien jakeiden EoW-määrittäminen tulee tehdä valtiolähtöisesti, esimerkiksi jätteenpolttolaitoksen käsitellyn pohjakuonan EoW. Kynnys hyödyntämiselle madaltuu, kun hyödyntäminen ei edellytä työlästä ja aikaa vievää hallinnollista menettelyä, kuten MARA-ilmoituksen tekemistä. Lisäksi myös EU-tasolla tapahtuva harmonisointi on tärkeä toimenpide, sillä kansalliset EoW-asetukset eivät ole sitovia muualla Euroopassa, jolloin ulkomaille vienti tarvitsee vielä erillisen viranomaistarkastelun.

Ehdotamme harkittavaksi muutosta koskien hakijan markkinoiden osoittamisvelvollisuuteen. Markkinoiden olemassaolo saattaa olla etukäteen vaikeasti osoitettavissa, varsinkin jos on kyse uudesta materiaalista tai uudella tavalla käsitellystä materiaalista. Ehdotamme tarkasteltavaksi väliaikaista EoW-hyväksyntää tilanteessa, jossa markkinoita ei ole pystytty osoittamaan täydellä varmuudella. Tällöin myönnettäisiin EoW-tulkinta eli saisi markkinoida tuotteena, kirjattaisiin käyttökohteet ja jos tuotteelle löytyy markkinat, EoW-tulkinta vahvistettaisiin. Mikäli markkinoita ei löydy, ”tuote” palaisi jätestatukselle eli sen käyttö ja hyödyntäminen vaatisi luvan.

3. Yhdyskuntajätteet

3.5 Seurannan perusteella tehdään toimia kierrätysasteen nostamiseksi

KIVOn näkemyksen mukaan jätesuunnitelmasta tulee poistaa esimerkkeinä nimetyt keinot. Vasta seurannan ja arvioinnin perusteella voidaan tunnistaa uusia ohjauskeinoja tai tunnistaa tarve tehostaa nykyisiä ohjauskeinoja.

Näkemyksemme mukaan perusteita sekajätteen laitosmaisen lajittelun säätämisestä pakolliseksi ei ole. Tällainen kategorinen pakolliseksi säätäminen ei ole missään tilanteessa perusteltua. Mekaanisesti eroteltua biojätettä ei lasketa kierrätetyksi ja sekajätteen joukossa oleva biojäte voi kontaminoida jätevirrassa olevat pakkausjätteet ja muut jakeet siten, ettei kyseinen materiaali välttämättä enää ole kelvollista kierrätykseen. Jo suunnitelman luvussa 3.2. on todettu, ettei sekajätteen lajittelulaitos ole merkittävää keino lisätä kierrätystä. Kuitenkin mekaanis-biologinen lajittelulaitos olisi investointina erittäin merkittävä ja vaikuttaisi siten merkittävästi myös asukkaiden jätehuollon kustannuksiin.

Jätelaki perustuu syntypaikkalajittelulle ja erilliskeräykselle, joten ehdotettu yhdyskuntajätteen lajittelulaitoskäsittely saattaisi tarkoittaa laajaa systeemitason muutosta, jossa syntypaikkalajittelun sijasta siirryttäisiin nykytilannetta merkittävästi laajempaan yhteiskeräykseen, kuten kaikkien pakkausmateriaalien yhteiskeräykseen. Tämä tarkoittaisi olennaisia muutoksia nykyiseen jätehuollon järjestämistapaan. Tällaisen toimenpiteen sisällyttäminen osaksi valtakunnallista jätesuunnitelmaa edellyttäisi ehdottomasti laajoja ja perusteellisia taustaselvityksiä. Lisäksi toimenpiteen sisällyttäminen osaksi suunnitelmaa jättää jälleen kerran investoinnista vastuullisen tahon epäselväksi. Vasta lain toimeenpanon seurannan ja arvioinnin perusteella voidaan tunnistaa uusia käyttöön otettavia ohjauskeinoja tai tunnistaa tarve tehostaa nykyisiä ohjauskeinoja.

Muovin yhteiskeräyksen osalta on sitä jo sovittu edistettävän kuntien ja tuottajayhteisön välisessä pakkausten keräysyhteistyössä. On epätarkoituksenmukaista tässä yhteydessä nostaa muovin ja muovipakkausten yhteiskeräys esimerkiksi velvoittavasta ohjauskeinosta. Tästä syystä myös tämä esimerkki tulisi poistaa toimenpiteestä.

KIVO huomauttaa, että kierrätysasteen nostamisen toimissa ei ole lainkaan mainittu neitseellisen ja kierrätysmateriaalin sekoitevelvollisuutta. Sekoitevelvollisuudesta säättämistä kierrätysmateriaalien menekin ja kiertotalouden edistämiseksi tulisi vähintään selvittää. Muutoinkin kierrätysasteen nostamiseksi tulisi harkita myös toimia kierrätetyn materiaalin kysynnän lisäämiseksi.

3.6 Tehdään tutkimus sekä toteutetaan ohjauskeinoja lajittelutehokkuuden nostamiseksi

Kannatamme toimenpidettä. Vastuutahoiksi on lisättävä myös kunnalliset jätelaitokset, pakkausjätteen tuottajat ja tuottajayhteisöt, Rinki, kunnallisen ja yksityisen jätehuoltosektorin edunvalvontajärjestöt. Jäteneuvonta on todella tärkeässä osassa, mutta yksinään sen vaikuttavuus jää valitettavasti pieneksi. Pelkästään lajitteluinfon jakamisella passiivisia lajittelijoita ei saada aktivoitua vaan tarvittaisiin tehokkaampia aktivointikeinoja. Kannatettavaa voisi olla myös muissa jäsenvaltioissa käytettyjen toimenpiteiden systemaattinen kartoittaminen.

3.7 Poistetaan esteitä alueellisten kierrätystavoitteiden asettamisen tieltä

Alueellisten kierrätystavoitteiden asettaminen tulee nähdä pitkän aikavälin tavoitteena, koska tasapuolisten ja kohtuullisten tavoitteiden asettaminen edellyttää riittävää tietopohjaa. Sitovia alue- tai toimijakohtaisia kierrätystavoitteita ei tule asettaa puutteellisen tiedon perusteella.

Ennen toimijakohtaisten velvoitteiden asettamista tulee säädöksiin varmistaa, että ko. toimijalla, esimerkiksi kunnan jätelaitoksella, on kaikki ne keinot käytössään, joita kierrätysasteen nostamiseksi tarvitaan. Suunnitelmassa olisi perusteltua tuoda esiin konkreettisemmin nykyiset esteet ja keinot tavoitteisiin pääsyn turvaamiseksi.

3.8 Tarkennetaan jätekuljettajan velvollisuutta jätetietojen antamisesta asiakkailleen

KIVO toteaa, että toimenpidettä tulisi tarkentaa mahdollistamalla laskennallisten jätemäärien käyttäminen jätetietojen antamisessa. Jätteen tuoton kiinteistökohtainen seuraaminen vastaavalla tavoin kuin energian tai veden kulutuksen osalta ei ole käytännössä useinkaan teknisesti tai taloudellisesti mahdollista. Tyhjennystapahtumiin perustuva laskennallinen tieto tuottaa riittävän tiedon jätemäärän seurantaan ja jätehuollon kehittämistä varten.

3.9 Kehitetään kuntien hankintakäytäntöjä jätteenkuljetuksessa

KIVO huomauttaa, että jo voimaan tullut jätelain muutos velvoittaa kunnat joka tapauksessa muuttamaan ja kehittämään nykyisiä hankintakäytäntöjään. Myös alalla toimivien sekä sinne pyrkivien yritysten hankintaosaamiseen olisi syytä panostaa. Toimenpiteenä tulisi olla koko toimialan, ei pelkästään kuntien hankintakäytäntöjen kehittäminen. Tämä on tarpeen erityisesti alueilla, joilla on tähän saakka ollut kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus. Siksi toimenpiteen otsikko voisi olla yleisempänä siten, että kehitetään jätteenkuljetuksen hankintakäytäntöjä.

Innovatiiviset jätehuollon hankinnat liittyvät ensisijaisesti käsittelypalveluiden hankintojen kehittämiseen, eivätkä sovi tähän kohtaan suoraan. Niistä voisi tarvittaessa olla jopa oma toimenpidekohtansa tässä jätesuunnitelmassa, esimerkiksi muille toimijoille suunnatussa kohdassa (kehitetään kuntien innovatiivisia julkisia jätehuollon käsittelypalveluiden hankintoja).

3.11 Kehitetään jätehuollon hintaohjausta kierrätykseen kannustavaksi

KIVO huomauttaa, että ennen hintaohjauksen lisäämistä olisi syytä selvittää hintaohjauksen tehokkuutta ja keinoja sen parantamiseksi. Erityisesti taloyhtiössä jätehuollon kustannukset näkyvät ensisijaisesti vain taloyhtiön kustannuksena, eikä jätelajikohtainen hintaohjaus siten välttämättä ulotu yksittäisiin osakkeenomistajiin saakka. Erityisesti alueilla, joilla sekajäte on kiinteistön haltijan järjestämässä kuljetuksessa, jää kunnalle rajatusti vaihtoehtoja hintaohjauksen tekemiseen. Myös kuntien ja pakkaustuottajien yhteistoiminnan korvauksiin liittyvä sääntely saattaa osaltaan rajoittaa kunnan jätelaitoksen mahdollisuuksia 'innovatiiviseen hintaohjaukseen.'

KIVO toteaa, että Kuntaliitossa on parhaillaan käynnissä hanke, jossa keväällä 2022 laaditaan valtakunnallista ohjeistusta taksan laatimisesta. Samassa yhteydessä tullaan pohtimaan asukkaiden hintaohjauksen kehittämistä.

3.12 Otetaan käyttöön pohjoismainen jätepiktogrammijärjestelmä

Kansallisesti yhtenäinen jätehuollon merkitsemisjärjestelmä selkeyttäisi asukkaiden näkökulmasta tällä hetkellä sekavia lajitteluohjeistuksia ja mahdollistaa valtakunnallisen lajitteluneuvonnan toteuttamisen. Olennaista olisi, että kaikki arvoketjun toimijat, myös muut kuin kunnat, olisivat mukana järjestelmässä.

3.15 Kokeillaan uusia palveluja uudelleenkäytön ja kierrätyksen edistämiseksi

KIVO huomauttaa, että kuntavastuujätteen ollessa kyseessä kaikki uusi kehittäminen tulee tehdä jätehuollosta vastuullisen tahon koordinoimana. Tämän vastuunäkökohdan voisi tuoda selkeämmin kohdassa esille.

3.16 Kannustetaan kiinteistökohtaiseen kompostointiin ja järjestetään siihen liittyvää neuvontaa ja muita palveluja

KIVO ehdottaa toimenpiteen kuvauksesta poistettavaksi ensimmäisen virkkeen loppuosan eli ”muiden haja-asutusten palveluiden yhteyteen”. Kiinteistökohtainen kompostointi tulee yleistymään sekä taajamissa että haja-asutusalueilla eikä täten ole perusteita tämäntyyppiseen rajaukseen. Mielestämme uudenlaisia kompostointiin liittyviä palvelukonsepteja tarvittaneen ennen kaikkea kaupungeissa.

4. Pakkausjätteet

4.9 Muovipakkausten sekä muovijätteiden yhteiskeräystä lisätään

KIVO toteaa, että muovin yhteiskeräystä on jo sovittu edistettävän kuntien ja tuottajayhteisön välisessä pakkausten keräisy yhteistyössä. Toimenpiteen piiriin voisi laajentaa myös jätettä tuottavat yritykset, jotka voisivat tarpeen mukaan pohtia yhteiskeräyksen edistämistä järjestäessään omaan jätehuoltoonsa. Tällöin vastuutahoja voisi myös muokata lisäten sinne sekä kunnat että yritykset.

5. Kertakäyttöisten muovituotteiden vähentäminen

Ei lausuttavaa.

6. Biohajoavat jätteet

6.8 Jatketaan tutkimusrahoitusta kierrätyslannoitevalmisteista sekä ravinteiden talteenotosta jätteistä

KIVOn näkee tärkeäksi, että biojätteiden kierrätyksen edistämiseen sekä myös kierrätysraaka-aineista valmistettujen lannoitevalmisteiden laadun ja turvallisuuden tutkimiseen ja haitta-aineiden poistamiseen myönnetään tutkimusrahoitusta.

6.10 Selvitetään erilaisille biohajoaville materiaaleille soveltuvia sääntelymalleja ja otetaan niitä käyttöön

KIVO kannattaa kansallisen EoW-sääntelyn aikaan saamista erilaisille biohajoaville materiaaleille kuten puhdistamolietteelle.

6.12 Parannetaan kierrätysravinteiden kilpailukykyä kehittämällä tuotteiden helppokäyttöisyyttä sekä jalostus- ja levitystekniikoita

Toimenpiteen sisältöä ei ole kuvattu suunnitelmassa lainkaan. KIVO pitää toimenpidettä tärkeänä ja ehdottaa sisältöä täsmennettäväksi.

7. Sähkö- ja elektroniikkalaiteromu

7.1 Luodaan toimintaohjeistus jätteiden kerääjille jätelain mukaisen uudelleen käytön mahdollistamiseksi

Toimenpiteen osalta pitäisi selventää sitä, kenelle ohjeistusta tosiasiallisesti luodaan ja kenellä on velvollisuus mahdollistaa uudelleen käyttöä. Kuntien jätelaitosten näkökulmasta tahon tulisi olla tuottajayhteisö, koska jätelaitokset toimivat tuottajayhteisön vastaanotto-operaattoreina tuottajayhteisön kanssa tehdyn sopimuksen mukaisesti. Sopimus määrittää vastaanotetun

sähkölaiteromun tuottajayhteisön omaisuudeksi ja täten tuottajayhteisö päättää, miten uudelleenkäytön mahdollisuutta kehitetään osana yhteistyötä. Myös jätelaki lähtee siitä, että ensisijainen oikeus ja vastuu sähkölaiteromusta on kyseisten laitteiden tuottajilla.

8. Rakentamisen jäte

8.14 Mahdollistetaan julkisessa infra- ja väylärakentamisessa uusiomateriaalien käyttö ja kannustetaan siihen

KIVO kannattaa toimenpidettä ja toivoo toimenpidettä täydennettävän erilaisilla konkreettisilla toimilla. Toimenpiteenä tulisi olla myös sen selvittäminen, voitaisiinko säätää velvoitteena uusiomateriaalien käyttö esimerkiksi tietyissä infra-rakenteiden rakennekerroksissa. Tämä toimenpide voisi koskea myös muita toimijoita kuin julkisia hankkijoita, jolloin myös muut kuin julkiset rakennushankkeet olisivat vähintään sen toimintavelvoitteen piirissä, että uusiomateriaalivaihtoehdon käyttöä pitäisi vähintään selvittää. On kuitenkin huomioitava, että kaikissa tilanteissa uusiomateriaalien käyttö ei kuitenkaan voi olla velvoittavaa, sillä uusiomateriaalien käyttö on myös kustannus- ja saatavuuskysymys. Keskeistä olisi, että uusiomateriaaleille olisi luotu laaja sertifiointi, EoW- tai muu menettely, joka yksinkertaistaisi materiaalien käyttöä.

KIVO toteaa, että jätevoimalakuonan hienoaineksen hyödyntämismahdollisuudet maan stabiloinnissa tulisi selvittää ja sisällyttää MARA-asetukseen käsitellyn pohjakuonan hyödyntäminen erilaisissa vallirakenteissa. Esimerkiksi ns. sullotun maan tekniikan käyttö maisemamallien teossa tulisi saada tehtyä MARA-ilmoituksella eikä ympäristölupamenettelyllä. Eri MARA-materiaalien tai MARA-materiaalin ja kiviaineksen sekoittaminen teknisen kelpoisuuden parantamiseksi tulisi sallia, jotta hyödyntämiskohteita olisi enemmän.

Seuranta (luku 7)

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

Ei lausuttavaa.

Muut suunnitelman osat

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

Ei lausuttavaa.

Vaikutusarviointi

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

Ei lausuttavaa.

Muuta

Voitte kirjoittaa kommenttinne alla olevaan tekstikenttään

KIVO on lausunut lähinnä kohdista, joista sillä on jotakin huomautettavaa tai joita se haluaa korostetusti tukea. Jätesuunnitelman ne toimenpiteet, joista ei ole esitetty näkemyksiä, ovat

kannatettavia tai sitten eivät näkemyksemme näkemyksen mukaan ne eivät aiheuta kuntien jätelaitosten kannalta erityisiä toimia.

KIVO huomauttaa, että jätesuunnitelmassa on jäänyt liian vähälle huomioille erilaiset laitospolttolaitosten tuhkien ja kuonien määrä on merkittävä ja laajeneva erilliskeräys ja jätteiden laitosmainen käsittely lisäävät väistämättä rejektien määriä. Näiden jätevirtojen hyödyntäminen ja käyttö uusiomateriaalina on tällä hetkellä vielä vaatimatonta. Uusiomateriaalien käytön lisäämiseksi olisi perusteltua tehdä suurimpien hyödynnettävien jakeiden EoW-sääntely sekä lisätä tähän suunnitelmaan laajemmin toimenpiteitä, jotka kannustavat tai osin velvoittavat uusiomateriaalien käyttöön.

Eksymä Riku
Suomen Kiertovoima ry

Hämäläinen Timo
Suomen Kiertovoima ry